

Günther Lorenzen

Sammendrag vedr. biodynamisk tema

Biodynamisk dyrkning er meget livsbekræftende for os

Min kone Christa og jeg købte Langmosegård ved Tønder i 1976 og dyrkede de 80 ha konventionelt. Vi kommer begge fra traditionelle landmandfamilier, så det var helt selvfølgeligt. Men efter nogle voldsomme personlige oplevelser i midten af 80'erne begyndte vi at stille spørgsmålstegn ved den måde at drive landbrug på. Jeg oplevede massive ændringer i markerne: dyr, fugle, insekter og det vilde planteliv var så meget på retur, at det sprang mig i øjnene. Christa fik nok af giftsprøjten og ville på økokursus, og lidt modstræbende mente jeg, at det kunne man jo da nok ikke blive dummere af og tog med. Det var de miljømæssige og etiske overvejelser, der førte til vores beslutning om at omlægge til økologisk drift i 1987.

I de første år som økologer var vi med til at etablere mejeriet Naturmælk. Sammen med andre økologer var min kone og jeg meget optaget af Jeremy Refkins klassiske økologibog *Entropien*, en, hvis tankegang svarer til miljøtanken i samfundet i dag: der er så og så meget olie, kul, mineraler m.m. i jorden – når det er brugt, er der ikke mere. Det eneste positive vi kan gøre er at spare og genbruge og derved forlænge den tid, der er tilbage. Men et livssyn, der indsnævrede mennesket til at være forbruger og naturen til at være et offer, tilfredsstillede os ikke i længden. Vi var inde i en proces, der satte os i gang med at prøve at forstå menneskets samspil med naturen. Det handler dybest set om at forstå, hvad liv er. Forståelsen for, hvad gødning er og hvilken betydning den har i jorden og for planterne, kom til at spille en stor rolle for mig. Jeg er vokset op med kunstgødning og havde lidt svært ved at forklare, hvorfor kunstgødning er dårligt i forhold til organisk gødning. Men hos biodynamikerne mødte jeg forståelsen af, at organisk gødning er et led i en levende proces, og at den kan "belive" jorden. Det var nøglen for mig. Det blev klart for os, at vi som mennesker ikke bare er en belastning for naturen, men at vi i høj grad kan tilføre jorden liv. Ved hjælp af de biodynamiske præparater og et levende samspil mellem jord, afgrøder og husdyr kan vi aktiverer kræfter og processer, som naturen har brug for. Da vi satte os mere ind i det antroposofiske livssyn, som er beskrevet af Rudolf Steiner, begyndte der at åbne sig en hel anden verden for os, som virkelig bliver til en erkendelse.

Efter 11 år med økologisk drift lagde vi om til biodynamisk i 1988 og tilmeldte os Demeter-kontrollen.

Den biodynamiske drift har givet os nye faglige udfordringer, som er meget givende, men ikke uden ekstra arbejde. Vi bruger jo præparaterne, som for os både er konkrete midler til at styrke jord og planter med, og en indgang til at studere sammenhænge i naturen, som man ellers ikke får præsenteret.

For nogle økologer er tanken om at skulle sprøjte sine marker, som vi gør med to af præparaterne, en overvindelse. Jeg synes det er en fornøjelse, når man ved, hvad det betyder for naturen og afgrødernes kvalitet.

Et af de centrale elementer i det biodynamiske er opfattelsen af et landbrug som en organisme, der kan blive en form for en individualitet med en høj grad af selvregulering. Det har inspireret os på mange områder. Det økologiske princip om at øge mangfoldigheden i afgrøder og dyrehold har med organismebegrebet fået en ny betydning, fordi vi nu også har en livsdimension med. Det har givet arbejdet med landbrug dybere mening for os.

Jeg møder tit kolleger, der synes det biodynamiske lyder interessant, men ikke mener de har indsigt nok i det til at gå i gang. Men man behøver ikke at have en stor indsigt i de biodynamiske principper eller det antroposofiske livssyn, når man går i gang. Man må starte et sted og arbejde med det i teori og praksis. Jeg anbefaler at besøge nogle biodynamikere, deltage på seminarer, studieture, præparatmøder eller studiekredse, hvor man møder andre, der er i gang, eller har erfaringer med at dyrke biodynamisk. Vi har selv haft stor glæde af at være med på de internationale landbrugsstævner i Dornach i Schweiz, der holdes hvert år i februar. Der er også en nordisk biodynamisk konference hvert år, så der er gode muligheder for at få inspiration og oplysninger. Det vigtigste er, at man har lyst til at fordybe sig i livsdimensionen i det, vi arbejder med i landbruget. Efter min erfaring er det godt at øve sig i at udvide sin opmærksomhed i det daglige og kombinere det med et studiearbejde, alene eller sammen med andre.

Det biodynamiske miljø er ikke så stort herhjemme som vi nogle af vore nabolande, men i de senere år er det kommet en del nye til. Det er økologer, der vil noget mere med sig selv og deres landbrug. Jeg håber de også oplever, at det er fantastisk tilfredsstillende at dyrke biodynamiske. Vi oplever selv, at vi har fået fat i noget, som er utroligt livsbekræftende.

Driftsfællesskab

Sammen med Helga Christiansen og Horst Leithoff på naboejendommen Holmgård driver vi driftsfællesskabet Jejsing Demeter I/S. Det blev etableret i 2006.

Vi har 6-7 fuldtidsmedarbejdere, heraf et par, der er på vej ind i driftsfællesskabet, og nu bor i stuehuset. Christa og jeg er flyttet fra gården for at give plads til de nye, både fysisk og identitetsmæssigt.

Jejsing Demeter I/S forvalter i alt 330 ha. Vi har 175 malkekøer og leverer hømælk til Naturmælk, studeopdræt, 2100 høns med levering af æg til DanÆg, duer, heste og bier. Vi har i år bygget et høtørreanlæg og siden september overgået til ensilagefri fordring.

Der er 45 ha med konsumafgrøder: 30 ha gulerødder og 15 ha kartofler, der sælges via DanOrganic. Desuden 5-10 ha saftgulerødder til firmaet Voelkel i Tyskland.

Nogle år har vi desuden brød- og grødkorn til Bageriet Aurion, evt. havre til gryn, der indtil videre primært er gået til Tyskland.

Helga og Horst har bygget om, så en del af den gamle staldbygning nu byder på 2 hyggelige lejligheder til landboturisme.

Rent teknisk er driftsfællesskabet lige nu bygget op omkring to ejerforhold, hvor Christa og jeg og Helga og Horst hver især ejer bygninger og jord. Begge dele lejes ud til fællesskabet, mens maskiner, dyr og øvrige driftsværdier ejes af fællesskabet. Håbet er at driftsfællesskabet med tiden kan tiltrække flere avlere.